

Ainevaldkond „EESTI KEEL JA KIRJANDUS“

1. Üldalused

1.1. Ainevaldkonna kirjeldus

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Keele ja kirjanduspädevus aitab õpilasel eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhelda, motiveeritult ja ennastjuhtivalt õppida ning tegutseda. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes.

1.2. Valdkonnapädevus

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- austab intellektuaalomandit;
- arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus;

- väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.3. Ainevaldkonna õppeainete kohustuslikud kursused ja valikkursused

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus. Kooli piirkonna eripära (eestikeelse keskkonna vähesus) ja kooli väärtusi (eestimeelsus) arvestades on lisaks riiklikult kohustuslikele kursustele õppekavasse lisatud täiendavalt kolm kohustuslikku kursust eesti keeles (6+3, kokku 9) ja üks kohustuslik kursus kirjanduses (5+1, kokku 6).

Kohustuslikud kursused õppeainete kaupa

	Eesti keel	Kirjandus
1	Teksti keel ja stiil	Pärimus ja kirjandus
2	Praktiline eesti keel I	Identiteet ja eesti kirjandus
3	Meedia ja mõjutamine	Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I
4	Praktiline eesti keel II	Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II
5	Keel ja ühiskond	Eesti kirjandus. Teksti tõlgendamine ja analüüs
6	Sissejuhatus eesti keelde ja kultuuri	Kirjandus ja ühiskond
7	Praktiline eesti keel III	
8	Ladus suhtleja	
9	Tekstiloome	

Valdkonnasisesed valikkursused

Eesti keele ABC (G1)
Ettevalmistus riigieksamiks
Eesti keele tugikursus (G2)

1.4. Võimalusi valdkonnasiseseks ja -üleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus. Erinevate tekstide, neil põhinevate ülesannete ja eesmärkide kaudu täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm). Keeleõppes lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, mediavaldkonna funktsioneerimist

ja mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi.

Eesti keele ja kirjanduse ainevaldkonnas toetatakse üldpädevuste arengut. Eesti keele kursuste läbimisel on õppetöös seatud põhirõhk suhtlus-, õpi- ja digipädevusele, kirjanduses toetab õppetöö rohkem kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse, kodaniku- ning suhtluspädevuse kujunemist.

Toetamaks ainevaldkonna ja üldpädevuste arengut, läbivate teemade ja kooli fookusteemade käsitlemist, pakub kool valikkursusi, õpiprojekte, õppekäike, mis lõimivad keelt ja kirjandust muude valdkondadega (kunst, muusika, ühiskonnaõpetus, ajalugu) ja pakuvad süvenemist võimaldavaid teemakäsitusi. Lõiminguline õpe on fookuses ahhaa-nädalal, kus erineval kujul projekt-, probleem- ja uuriva õppe ülesannete kaudu arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendust, tekstimõistmiskust, kriitilist mõtlemist, digioskust, õpipädevust, koostöö tegemist.

Valikkursusi ja õpiprojekte luuakse kooli partnerite ja õpetajatega koostöös.

Valdkonnaüleste ja partneritega koostöös pakutavate valikkursuste kavad kinnitatakse eraldi direktori käskkirjaga.

Lisaks toetab valdkonnapädevusi kooli ringitegevus meedia- ja teatriringi kaudu.

Täpsemalt kirjeldatakse ainetavaheline lõiming ainekavas ja/või konkreetse kursuse kursusepassis.

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppe kavandamisel ja korraldamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava ainevaldkonna kavas kirjutatust.

Õppetöös kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte.

Õpetaja koostab iga kursuse kohta kursusepassi, milles kirjeldab kursuse täpsema sisu, õppevormid, praktilised tööd. Kursusepass on õpilastele kättesaadav kooli koduleheküljel.

1.6. Hindamine

Õpetaja kasutab õppimist toetavat tagasisidet ja kokkuvõtvat hindamist. Hindamis põhimõtete kujundamisel arvestab iga õpetaja õpperühma vajadusi ja eripära,

kuid vastutab seejuures selge kommunikatsiooni eest ja tagab arusaadavuse. Oluline rõhuasetus on ka suulisel tagasisidel, õppija eneserefleksioonil ning tehtu regulaarsel analüüsimisel. Selles toetab õppijat õppimapp, millesse õppija koondab kursusel saadavad õppematerjalid ning tehtud hindelised ja mittehindelised tööd. Nii keele- kui ka kirjandusõpetuse tundides kaasatakse õpilast hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi ning seeläbi arendada sotsiaalset ja õpipädevust.

Täpsem hindamine kirjeldatakse konkreetse kursuse passis ja Stuudiumis kursuse päevikus.

1.7. Õppekeskkond

Kool koostöös aineõpetajatega korraldab keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet:

- viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks, inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- väljaspool kooliruume, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisitavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad). Pädevuste peamiste komponentide – teadmiste, oskuste ja hoiakute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob sobiva õppekeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, ning koolil, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

G1 klassid külastavad eesti keele, kirjanduse, ühiskonnaõpetuse, ajaloo ja kunstiopetuse lõimingu raames Eesti Rahvusmuuseumi ja osaletakse muuseumi töötubades ja /või haridusprogrammis.

G2 klassid sõidavad õppeaasta jooksul eeskätt kirjanduse kursuse raames Järvamaale Tammsaare muuseumisse.

2. Ainekavad

EESTI KEEL

Õppeaine kirjeldus, sh lõimingu võimalused

Eesti keele kui õppeainena taotletakse, et õpilases areneks oskus ennast ladusalt väljendada nii kõnes kui ka kirjas, kujuneks kriitiline mõtlemine, oskus tekste mõista, mõtestada ja nendega suhestuda. Selleks pööratakse aine sisus tähelepanu nii keeleteadmiste arendamisele kui ka eluliste ja praktiliste olukordade, ülesannete lahendamisele, et keele kasutamine oleks loomulik. Keeleõppes taotletakse ka seda, et grammatika ja õigekirjutuse õppimine toimuks vahetus praktilises keelesituatsioonis.

Eesti keele kursuseid läbitakse järgmiselt:

- G1 klassis kursused „Sissejuhatus keelde ja kultuuri“, „Keel ja ühiskond“, „Praktiline eesti keel I“
- G2 klassis kursused „Ladus suhtleja“, „Praktiline eesti keel II“, „Meedia ja mõjutamine“
- G3 klassis kursused „Teksti keel ja stiil“, „Praktiline eesti keel III“, „Tekstiloome“

Kursuste läbimise järjekorra õppeaastas valib iga aineõpetaja ise.

Kursustega „Praktiline eesti keel“ I, II ja III osa toetatakse ühelt poolt aktuaalsete ja ühiskondlike teemade fookuses hoidmist, teiselt poolt harjutatakse praktiliste kirjalike ja suuliste tekstiliikide vormistamist ja tutvutakse nende sõnavaralise eripäraga. Teksti liikide ja stiililise varieerumisega tegeletakse süvendatult kursusel „Teksti keel ja stiil“. Mõtlemine keelest kui nähtusest ja selle laiast ulatusest, ajas kujunemise lugu ja põhjuslikud seosed, tulevik ja võimalused on teemad, mis avanevad kursusel „Keel ja ühiskond“. Kursuse „Meedia ja mõjutamine“ põhifookuses on allikakriitilise mõtlemise kujundamine.

Kool on loonud kolm lisakursust: „Sissejuhatus keelde ja kultuuri“, „Ladus suhtleja“, „Tekstiloome“, et eesti keele õppimine ei oleks katkendlik ja toimuks kogu õppeaasta kestel, igas perioodis ühe kursuse näol.

- G1 klassis alustatakse kursusega „Sissejuhatus keelde ja kultuuri“, mille põhieesmärk on kujundada gümnaasiumisse ülemineku ühiste taustateadmiste, keeleliste ja kultuuriliste põhialuste kaudu.
- G2 klassis on loodud kursus „Ladus suhtleja“, mille põhieesmärk on toetada eeskätt julget suulist eneseväljendust ja sõnavara arenemist.
- G3 klassis on lisakursus „Tekstiloome“, mille põhieesmärk on riigieksamite eeltoetada kirjalikku eneseväljendust.

Eesti keele ainevaldkond on koolis seotud "Silmaringikursusega", gümnaasiumi viimasel eesti keele kursusel tuleb õppijal kirjutada nähtu, vaadatu, kuuldu põhjal ülevaatlik arvustus, mille eest saadakse arvestuslik hinne viimasele eesti keele kursusele.

Lõimingu võimalused ajaloo ja ühiskonnaõpetusega, kunstiõpetusega.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud

Eesti keele kursuste läbimisega taotletakse, et õpilane

- on enesekindel ja –teadlik keelekasutaja,
- omab sõnavara ja keeleteadmisi, mis võimaldaks tal erinevates keelesituatsioonides oskuslikult hakkama saada,
- soovib ühiskondlikus elus aktiivselt osaleda,
- oskab meedias olevat teavet kriitiliselt hinnata,
- väärtustab koostöist õppimist,
- oskab kasutada sihipäraselt digivahendeid.

Kursus "Sissejuhatus eesti keelde ja kultuuri"

Õppesisu

- Taseme eeltestimine
- Suuline, kirjalik eneseväljendus (kõne/lühikirjandi kirjutamine iseendast)
- Sõna, sõnavara. Infinitiivid. Tegusõna rektsioonid
- Sõnade muutmine. Käänamine (ÕSi abil)
- Pidev Eesti ühiskonna ja meedia põhiteemade arutelu

Põhirõhk on õpipädevusel, enesemääratluspädevusel, suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- teab eesti keele päritolu ja sugulaskeeli, eesti keele omapära, kohta maailmakaardil;
- järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis.

Kursus "Praktiline eesti keel I"

Õppesisu

- Taseme eeltestimine
- Suuline, kirjalik eneseväljendus (kõne, kirjutamine iseendast)
- Sõna, sõnavara

- *ma-/da* - infinitiivid, tegusõna rektsioon
- Sõnade muutmine. Käänamine (ÕSi abil)
- Arutlev kirjand. Arutlev lõik. Argumenteerimine
- Funktsionaalne lugemine. Töö tekstiga
- Pidev Eesti ühiskonna ja meedia põhiteemade arutelu

Põhirõhk on õpipädevusel, suhtluspädevusel ja digipädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- suudab end väljendada ladiusas eesti keeles suuliselt ja kirjalikult;
- oskab kirjutada arutlevat lõiku;
- oskab argumenteerida ja kaitsta oma seisukohti;
- järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid (fookus sõnade käänamisel, tegusõna rektsiooni ja infinitiivide kasutamisel);
- oskab teksti analüüsida ja küsimustele vastata;
- oskab kasutada ÕSi;
- on kursis Eesti meedia ja ühiskonna olulisemate teemadega;
- oskab teksti tekstitöötlusprogrammis korrektselt vormistada.

Kursus “Keel ja ühiskond”

Õppesisu

- Keele ülesanded: infovahetus, suhteloome, identiteedi väljendamine, maailmapildi kujundamine
- Keel kui märgisüsteem. Märgisüsteemide ühendamine tekstis
- Eesti keele eripära
- Eesti keel ja teised keeled
- Tänapäevase kirjakeele kujunemine. Kirjakeel ja kõnekeel
- Keelekasutuse valdkonnad ning sotsiaalrühmade erikeeled
- Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana
- Eesti keele staatus ja tulevik

Kursusega seoses toimub õppekäik Eesti Rahva Muuseumi.

Põhirõhk on õpipädevusel ja suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- on arendanud oma eneseväljendusoskust;
- tajub keelt oma identiteedi osana;
- tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, oskab valida suhtluskanalit;
- kasutab konteksti sobivat korrektset suulist ja kirjalikku keelt.

Kursus “Praktiline eesti keel II”

Õppesisu

- Kõnelemine. Suuline suhtlus olukorrast ja vestluspartnerist lähtuvalt. Veenmine
- Kirjutamine. Sõnavara ja stiil. Õigekirja ja õigekeelsusreeglite kordamine, rakendamine
- Lugemine. Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline lugemine ja analüüsimine. Teksti sisuliste ja keeleliste tunnuste põhjal paindlike elektrooniliste otsingustrateegiatega kasutamine. Süstemaatiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine)
- Kuulamine. Ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine
- Tekstitöötlusprogrammis korrektne vormistamine

Põhirõhk on õpipädevusel, suhtluspädevusel ja digipädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- on kinnistanud ja parandanud oma õigekirjaoskust;
- annab paindlikult ja olukorrast lähtudes edasi oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;
- argumenteerib veenvalt ja selgelt ning suudab kaitsta oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis;
- suudab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada kuuldu põhjal küsimusi;
- oskab eri liiki meediatekste kriitiliselt hinnata ning eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal tasakaalustatud üldistust teha;
- suudab mitme aineallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati;
- on arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid.

Kursus “Meedia ja mõjutamine”

Õppesisu

- Teksti üldtunnused: sobivus suhtlusolukorda, üldine sidusus ja sisuosade seostamine
- Õigekeelsus
- Tekstide tõlgendamine, retseptiooni erinevuse põhjused: teadmised, isiklik kogemus, kultuuritaust
- Teksti adressaat ja vastuvõetavus
- Olulisemad meediažanrid (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus)

- Info roll ühiskonnas, meedia funktsioon ja vastutus
- Tähtsamad meediakanalid Eestis, kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused
- Meediatekstide usaldusväärsus
- Verbaalne ja visuaalne mõjutamine
- Autoripositsioon, info allikad ja nende usaldusväärsus
- Fakti ja arvamuse eristamine

Võimalusel viia läbi RaRa veebitund "Libastudes libauudistele".

Põhirõhk on digipädevusel, õpipädevusel, suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- tunneb meediakanaleid, trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni ning olulisi tekstiliike;
- teab teksti üldtunnuseid ning eri tekstide vastuvõtu iseärasusi;
- on teadlik meediateksti vastuvõtu eripärast ja selle põhjustest;
- tajub teksti autori eesmärke ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele;
- eristab fakti arvamusest;
- tunneb meediatekstis ära argumendid ja põhilised demagoogiavõtted;
- oskab väljendada oma seisukohta loetu ja kuuldu kohta ning valida selleks sobivaid keelevahendeid;
- on parandanud oma õigekirja.

Kursus "Ladus suhtleja"

Õppesisu

- Elulised, igapäevased olukorrad ja nende lahendamine suulise eneseväljenduse kaudu
- Esitlus ja esitlemine
- Arvamuse avaldamine rühmatöiselt ja suuremas ringis
- Põhjuse-tagajärg seoste leidmine
- Õigekeelsus
- Sõnavara arendamine

Põhirõhk on õpipädevusel, enesemääratluspädevusel, suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- oskab end väljendada igapäevaelus ette tulevates situatsioonides;
- on parandanud oma esitlemis- ja esinemisoskust;
- suudab töötada rühmas ja kaastöiselt ning seejuures avaldada arvamust;

- on parandanud oma õigekeelsusteadmisi;
- on laiendanud oma sõnavara.

Kursus "Praktiline eesti keel III"

Õppesisu

- Sissejuhatus aastasse, ainesse. Taseme eeltestimine
- Suuline, kirjalik eneseväljendus (kõne, kirjutamine iseendast)
- Sõna, sõnavara. Infinitiivid. Modaal sõnad
- Sõnade muutmine. Käänamine (ÕSi abil)
- Arutlev kirjand. Argumenteerimine
- Funktsionaalne lugemine. Töö tekstiga
- Pidev Eesti ühiskonna ja meedia põhiteemade arutelu

Põhirõhk on õpipädevusel, enesemääratluspädevusel, suhtluspädevusel ja digipädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- suudab end väljendada ladusas eesti keeles suuliselt ja kirjalikult;
- oskab argumenteerida ja kaitsta oma seisukohti;
- järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid (fookus sõnade käänamisel, sihitise kasutamisel, infinitiivide kasutamisel);
- oskab teksti analüüsida ja küsimustele vastata;
- oskab kasutada ÕSi;
- oskab teksti tekstitöötlusprogrammis korrektselt vormistada;
- on kursis Eesti meedia ja ühiskonna olulisemate teemadega.

Kursus "Teksti keel ja stiil"

Õppesisu

- Stiil. Asjalikkus ja isikupära. Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil ja ilukirjandusstiil
- Erinevad teksti liigid. Tekstiloome. Argumenteerimine, väide, näide, järeldus. Teksti struktuur, ülesehitus
- Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiiivead
- Sõnavara rikastamise võimalused. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus
- Tekstide võrdlev analüüs (eesmärgid, kasutuskontekst, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil). Loomevargus ehk plagiaat
- Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee
- Refereerimine, tsiteerimine. Teksti ainekogumise, materjali kogumise ja süstematiseerimine

- Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesehitus. Üldistamine, järeldamine. Oma teksti toimetamine

Põhirõhk on suhtluspädevusel, õpipädevusel, digipädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- analüüsib tekstide sisu, eesmärke, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara ning stiili;
- oskab (alustekstide põhjal) luua erinevaid tekste, refereerida ja tsiteerida, argumenteerida;
- tunneb stiili- ja sõnastusvigu, oskab kasutada keelevahendid;
- oskab toimetada oma teksti.

Kursus “Tekstilooime”

Õppesisu

Kursusel keskendutakse ühiskonnas aktuaalsete temade mõtestamisele ja erinevate tekstide kaudu oma arvamuse põhjendatud kujul väljendamisele, vajaliku info leidmisele ja erinevas žanris tekstilooimele, ka loovkirjutamisele.

- Lugemine
Ilukirjanduslikud tekstid, ajakirjanduslikud tekstid (populaarteaduslikud artiklid, aramusartiklid, intervjuud), teaduslikud tekstid (uurimused, referaadid), loovtekstid.
- Arutlemine
Õpilane arutleb erinevatel ühiskonnaelul, tehnoloogia, majanduse arengut, väärtusi, sõna- ja meediavabadust, eetilisi ja moraalseid tõekspidamisi puudutataval teemadel.
- Kirjutamine
Tekstilooime põhimõtted, ideede kogumine, kavandamine ning korrastamine, alustekstide põhjal kirjutamine, väidete, põhjenduste ja näidete kirjutamine (argumenteeriva teksti loomine), ülesehituspõhimõtete järgimine, sidusus sisulõikude vahel. Loovkirjutamine. Keelekasutus kontekstis (sõnade järjekord lauses, sõnavara valik, õigekiri).

Kursuse eesmärgid toetavad eelkõige kultuuri-, suhtlus- ning õpipädevuse kujunemist, toetavad loovat eneseväljendust ja mõtlemist.

Ainekursuse läbinud õpilane

- mõistab ühiskonnas olevaid põhilisi probleeme/arutluskohti ning oskab nende põhjal kujundada oma arvamust nii kirjalikult kui ka suuliselt;

- oskab üles ehitada arutlevat teksti (kirjandit) loogiliselt ja ladusalt;
- oskab enda loodud teksti tuua erinevaid näiteid nii ühiskonnast, kirjandusest, filmist kui ka teatrast;
- seostab loetud kirjandust maailma ja iseendaga ning kasutab neid teadmisi teksti loomisel;
- mõistab loetud teksti ning leiab sealt vajaliku informatsiooni;
- oskab enda loodud teksti toimetada, tagasiside ja näidete põhjal parandada.

Valikkursus “Eesti keele ABC (G1)”

Kursuse sihtrühmaks on G1 õpilased, kes vajavad eesti keeles õppimiseks, enda suuliseks ning kirjalikuks väljendamiseks lisatuge, mis võimaldaks teiste õppijatega võrdsemal alusel õppimises edasi liikuda.

Õppesisu

- Arvamuse väljendamine, kaasvestleja kuulamine
- Üldistuste, kokkuvõtete tegemine nii suuliselt kui kirjalikult
- Vestlused, intervjuud
- Tegevuste, olukordade, isikute iseloomustamine
- Töö sõnavaraga
- Refereerimine, ümberjutustuste tegemine suuliselt ja kirjalikult
- Erinevad rollimängud

Põhirõhk on õpipädevusel ja suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- suhtleb eesti keeles igapäevastes suhtlusolukordades nii koolis kui väljaspool kooli;
- mõistab olulist G1 õppe materjalides;
- oskab koostada eesti keeles õppetöök vajalikke tekste;
- on eestikeelse meedia kasutaja;
- oskab kasutada eestikeelseid teabekeskondi info leidmiseks;
- mõistab ja väärtustab eesti kultuuri unikaalsust teiste kultuuride seas;
- tegeleb pidevalt saavutatud tulemuste analüüsiga, oskab kirjeldada hetkeseisu ja leida abi oma edaspidiseks arenguks.

Valikkursus “Eesti keele tugikursus (G2)”

Kursuse sihtrühmaks on G2 õpilased, kes vajavad eesti keeles õppimiseks, enda suuliseks ning kirjalikuks väljendamiseks lisatuge, mis võimaldaks teiste õppijatega võrdsemal alusel õppimises edasi liikuda.

Õppesisu

- Arvamuse väljendamine, kaasvestleja kuulamine
- Üldistuste, kokkuvõtete tegemine nii suuliselt kui kirjalikult
- Vestlused, intervjuud
- Tegevuste, olukordade, isikute iseloomustamine
- Töö sõnavaraga
- Refereerimine, ümberjutustuste tegemine suuliselt ja kirjalikult
- Erinevad rollimängud

Põhirõhk on õpipädevusel ja suhtluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- suhtleb eesti keeles igapäevastes suhtlusolukordades nii koolis kui väljaspool kooli;
- mõistab olulist G2 õppe materjalides;
- oskab koostada eesti keeles õppetöök vajalikke tekste;
- on eestikeelse meedia kasutaja;
- oskab kasutada eestikeelseid teabekeskondi info leidmiseks;
- mõistab ja väärtustab eesti kultuuri unikaalsust teiste kultuuride seas;
- tegeleb pidevalt saavutatud tulemuste analüüsiga, oskab kirjeldada hetkeseisu ja leida abi oma edaspidiseks arenguks.

Valikkursus “Ettevalmistus riigieksamiks”

Õppesisu

- Praktiline töö erinevate eksamiülesannetega
- Kirjandi ettevalmistavad tegevused: mõtete püüdmine, vabakirjutamine, ideekaart, küsimuste skeem
- Argumenteerimine. Näidete leidmine ilukirjandusest, ühiskonnaelust
- Näidistööde hindamine ja arutelu
- ÕSile toetuv grammatiliselt kriitiliste vormide kontrollimine
- Vaikuseminutite jms harjutused tähelepanu hoidmiseks ja meele rahustamiseks

Põhifookus on õpioskustel, enesemääratluspädevusel.

Ainekursuse läbinud õpilane

- teab, millised ülesanded ootavad teda eksamil, on nende lahendamiseks valmistunud;
- on kirjutanud vähemalt ühe täispika arutleva kirjandi ja teinud ühe täispika lugemisülesande positiivsele tulemusele;
- on reflekteerinud ennast kui eksamisooritajat;
- on teadlikult tegelenud meelerahuharjutustega.

KIRJANDUS

Õppeaine kirjeldus, sh lõimingu võimalused, hindamise erisused

Kirjanduse kui õppeainega toetatakse gümnaasiumis õppija minapildi, tõekspidamiste ja väärtuste kujunemist. Kirjanduse muutumisega ajas vaadeldakse teoste kaudu inimest, ajastut ja ühiskondlikku normi, tava ning põhjus-tagajärg seoste loomise kaudu arendatakse arutlemis- ja mõtlemisoskust.

Kirjanduse kursuseid on kokku 6 ja neid läbitakse järgmiselt:

- G1 klassis kursused "Pärimus ja kirjandus", "Ajastud, voolud ja suunad kirjanduses I"
- G2 klassis kursused "Identiteet ja eesti kirjandus", "Ajastud, voolud ja suunad kirjanduses II"
- G3 klassis kursused "Eesti kirjandus. Teose analüüs ja tõlgendamine", "Kirjandus ja ühiskond"

Kursuste läbimise järjekorra õppeaastas valib iga aineõpetaja ise.

Lisaks viiele kohustuslikule kursusele on koolis loodud täiendav kursus "Eesti kirjandus. Teose analüüs ja tõlgendamine", toetamaks eesti kirjandusest terviklikuma pildi kujunemist. G2 klassis toimub A. H. Tammsaare teose "Tõde ja õigus" taustal õppekäik Vargamäe Tammsaare muuseumi.

Õppeaines püütakse lähtuda lõimingu ajaloost, ühiskonnaõpetuse, kunstiga.

Kirjandustundidele lisaks vaadatakse võimalusel kinos teoste põhjal valminud ekraniseeringuid, käia teatris ja õppida etendust vaatama, mõistma.

Tervikteoste ja autorite käsitlemisel kirjanduse kursustel lähtuvad õpetajad kooli eripära arvestades soovituslikult allpool toodud autoritest ja teostest.

Antiikmüüdid

Puškini "Onegin" B. Alveri tõlkes

Katkendeid Friedrich Reinhold Kreutzwaldi „Kalevipojast“

Betti Alveri, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Juhan Viiding ja Doris Kareva

Anton Hansen Tammsaare "Tõde ja õigus"

August Gailiti "Toomas Nipernaadi"/"Ekke moor"

Tõnu Õnnepalu või Karl Ristikivi

Jaan Kross

Fjodor Dostojevski "Kuritöö ja karistus" või "Idioot"

Välis autori teos, nt Herman Hesse "Stepihunt"

Jürgen Rooste, Sveta Grogorjeva

Anton Tšehhovi näidendid

Mihhail Bulgakovi "Meister ja Margarita"

Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“, George Orwell, Aldous Huxley "Hea uus ilm"

Üks eestivene autori teos (Andrei Hvostov, Andrei Ivanov, P.I.Filimonov, Nikolai Karajev, Igor Kotjuh)

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud

Õpilane

- mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- tunneb mitmekülgsemalt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- mõistab kirjanduskeele kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;
- loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjandusteoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi.

Kursus "Pärimus ja kirjandus"

Õppesisu

- Muinasjutt, muistend, müüt
- Maailma loomise müüdid (sh antiikmüüdid, piiblimüüdid)
- Eestlaste mütoloogiline maailmapilt (sh Andrus Kivirähki looming)
- Eeposte müüdimaailm (sh Friedrich Reinhold Kreutzwaldi "Kalevipoeg")
- Arhetüüpsed tegelased, müütilised motiivid
- Rahvaluule
- Tervikteoste lugemine

Kursuse eesmärgid toetavad eelkõige kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse ja digipädevuse kujunemist.

Lõiming ajaloo, ühiskonnaõpetuse, kunstiainete ja eesti keelega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- loeb kursuse sisuga seotud teoseid;

- analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal, mis toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist;
- nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;
- analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilisest väärtustest lähtuvalt;
- kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus;
- analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara;
- oskab koostada korrektset slaidiettekannet.

Kursus "Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I"

Õppesisu

- Antiikkirjandus (sh Sophokles)
- Keskaja kirjandus
- Renessansikirjandus (sh Giovanni Boccaccio ja William Shakespeare).
Barokk-kirjandus
- Klassitsistlik kirjandus. Valgustuskirjandus
- Romantism (sh Aleksandr Puškin)
- Tervikteoste lugemine

Kursuse eesmärgid toetavad eelkõige kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse ning suhtluspädevuse kujunemist.

Lõiming ajaloo, kunstiainete ja eesti keelega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- loeb kursuse sisuga seotud teoseid, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga, mis toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist;

- leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi;
- eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;
- kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Kursus "Identiteet ja eesti kirjandus"

Õppesisu

- Loetakse tervikteoseid, mille mahu täpsustab aineõpetaja kursuse alguses, vahendab oma lugemisaja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes.
- Analüüsitakse ja tõlgendatakse erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutatakse loetud teostele tuginedes arutlus.
- Kirjeldatakse ja võrreldakse kirjandusteostele tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel.
- Arutletakse loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning tuuakse nende kohta tekstist näiteid.
- Analüüsitakse ja tõlgendatakse loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetatakse teema(d), sõnastatakse probleem ja peamõte, iseloomustatakse tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni.
- Analüüsitakse ja mõtestatakse luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetatakse teema ja põhimotiivid, iseloomustatakse lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostatakse kujundiloomet, kirjeldatakse luuletuste meeleolu ning avatakse nende tähendusi.
- Kasutatakse tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendatakse kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
- Loetakse tervikteoseid.

Kursuse eesmärgid toetavad eelkõige kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse, kodaniku- ning suhtluspädevuse kujunemist. Lõiming ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja eesti keelega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- on lugenud kursuse sisuga seotud teoseid;
- on analüüsinud erinevate identiteedivormide kujutamist ajastut arvestades;
- on arutlenud suuliselt ja kirjalikult, individuaalselt ja rühmatöö vormis loetud teoste üle ja nende kaudu ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, võtmesündmuste üle;
- oskab teost analüüsida kirjandusteterminite kaudu;
- on laiendanud kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Kursus "Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II"

Õppesisu

- Realism (sh Fjodor Dostojevski) ja naturalism
- 20. sajandi maailmakirjanduse voolud ja suunad
- Modernism
- Postmodernism
- Tervikteoste lugemine

Kursuse eesmärgid toetavad eelkõige kultuuri- ja väärtuspädevuse, enesemääratluspädevuse ning suhtluspädevuse kujunemist.

Lõiming ajaloo, kunstiainete ja eesti keelega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- loeb kursuse sisuga seotud teoseid, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga, mis toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist;
- leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi;
- eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;
- kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.

Kursus "Eesti kirjandus. Teose analüüs ja tõlgendamine"

Õppesisu

- Ülevaade eesti kirjanduse nurgakividest
- Eesti ühiskonna- ja kirjanduselu muutumine 20. saj II poolel ja 21.saj algul
- Eesti luule 20. saj ja 21. saj. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused. Olulisemad luuletajad. A. Alliksaare, B. Alveri, P.-E. Rummo, J. Kaplinski, J. Viidingu, D. Kareva jt luule
- Luuleteksti analüüs ja tõlgendamine. Lüürika olemus. Luuletuse sisu ja vorm. Stroof, rütm, riim. Vabavärss. Stilistilised võtted: kõla-, kõne- ja lausekujudid
- Eesti proosa. Olulisemad proosakirjanikud. A.H. Tammsaare, J. Kross, A. Gailit, E. Mihkelson v S. Oksanen, M. Heinsaar jt
- Oma loovvõimete abil erinevate tekstide loomine, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist
- Tervikteoste lugemine

Põhirõhk kultuuri- ja väärtuspädevusel, suhtluspädevusel, õpipädevusel. Lõiming ajaloo, ühiskonnaõpetuse, kunstiainete ja eesti keelega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- loeb kursuse sisuga seotud teoseid;
- analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes;
- jagab oma lugemiskogemusi, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- selgitab teoste seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga, mis toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist;
- leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi;
- eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb teoste sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;
- analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust, sellega toetab suhtluspädevust;
- kasutab tekstianalüüsi õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara, sellega toetab õpipädevust.

Kursus "Kirjandus ja ühiskond"

Õppesisu

- Tekstisest tasandite (fiktsionaalne maailm, narratiiv, kompositsioon, probleemistik jm) analüüs, tekstivälise tasandite (kultuurilooline taust, autori tähtsus, teose vastuvõtt jm) vaatlus
- Kirjandussituatsioon: autor, teos, lugeja
- Proosateksti analüüs ja tõlgendamine. Narratiiv, jutustamine ja kirjandusteose vaatepunkt. Peamõte. Alltekst. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne aspekt
- Kirjanduse roll ja tähtsus. Kirjandusteose ühiskondlik, ajalooline, moraalne, rahvus- ja maailmakultuuriline, keeleline, tundeline väärtus
- Käsitletavad teosed: ühiskonnakriitiliste teoste (Remarque, G.Orwell, Sveta Grigorjeva vm) analüüs

Põhirõhk kultuuri- ja väärtuspädevusel, suhtluspädevusel, õpipädevusel. Lõiming eelkõige ajaloo ja ühiskonnaõpetusega.

Ainekursuse läbinud õpilane

- loeb kursuse sisuga seotud teoseid ja teosekatkendeid;
- analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi, mis toetab suhtluspädevuse kujunemist;
- mõtestab erinevate teoste ja kirjanike tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal, mis toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist;
- analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku;
- analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.